

LUISTEREN

Omschrijving

Met luisteren wordt in het referentiekader Taal het luisteren in niet-interactieve mondelinge situaties bedoeld. De leerling vervult hoofdzakelijk één rol: die van *luisteraar* naar verhalende en zakelijke teksten. **Tekstkenmerken** zijn:

Lengte

Hoe lang leerlingen kunnen luisteren, hangt samen met de taak en de tekstsoort en met het concentratievermogen van individuele leerlingen.

Opbouw

Info wordt in samenhang en in een bepaalde volgorde gepresenteerd. Een goede opbouw van een tekst kan de leerling helpen info te begrijpen.

Het referentiekader onderscheidt 3 *luistertaken*:

Luisteren naar: (1) instructies, (2) als lid van een live publiek en (3) radio, tv en gesproken tekst op het internet.

Er zijn 4 kenmerken te onderscheiden die invloed hebben op het *luisterproces*:

Begrijpen

1

Begrijpen is het *letterlijk begrip* van de luistertekst: het herkennen van specifieke info (over personen of zaken, gebeurtenissen, een standpunt of instructie) die expliciet in de tekst te horen is en het leggen van verbanden tussen delen van de tekst.

Interpreteren

2

Bij interpreteren *verbindt* de leerling informatie uit de tekst aan *eigen kennis en ervaringen*. Hij of zij gebruikt die kennis om informatie af te leiden die niet expliciet in de tekst voorkomt.

Evaluëren

3

Evaluëren gaat om het vormen van een *oordeel* of een *mening* over de gesproken tekst, of over delen van de tekst en om het onderbouwen daarvan met argumenten.

Samenvatten

4

Samenvatten is het weergeven van de *hoofdzaken* van een luistertekst. Het is een middel om na te gaan of de info goed is begrepen, om info te onthouden of om info te presenteren.

TEKSTEN

Pagina

- ☐ **Lengte:** Hoe lang leerlingen kunnen luisteren, hangt samen met de taak en de tekstsoort en met het concentratievermogen van individuele leerlingen. Ook informatiedichtheid en omgevingsfactoren spelen een rol. 1
 - ☐ **Opbouw:** Informatie wordt in samenhang en in een bepaalde volgorde gepresenteerd. Een goede opbouw van een tekst kan de luisteraar helpen de informatie te begrijpen. 2
-

TAKEN

- ☐ **Luisteren naar instructie:** Wanneer een luisteraar luistert naar een instructie, hoort hij hoe hij een bepaalde handeling of taak moet of kan uitvoeren. Belangrijk in instructies is de volgorde van de aanwijzingen: wat moet je achtereenvolgens precies doen? Daarnaast kunnen spullen die nodig zijn om de handeling uit te voeren en plaatsaanduidingen een wezenlijk onderdeel van de instructie zijn 3
 - ☐ **Luisteren als lid van een live publiek:** Met 'luisteren als lid van een live publiek' worden situaties bedoeld waarin leerlingen luisteren naar iemand die fysiek aanwezig is. 3
 - ☐ **Luisteren naar radio en televisie/ gesproken tekst op internet:** Bij het luisteren naar radio en tv en naar gesproken tekst op internet heeft een luisteraar vaak de mogelijkheid om (fragmenten van) de tekst opnieuw te beluisteren. 4
-

TAAKUITVOERING

- ☐ **Begrijpen:** Begrijpen is het letterlijk begrip van de luistertekst: het herkennen van specifieke informatie (over personen of zaken, gebeurtenissen, een standpunt of instructie) die expliciet in de tekst te horen is en het leggen van verbanden tussen delen van de tekst. Het gaat m.a.w. om een *tekstgebaseerde verwerking* van de tekst 5
- ☐ **Interpreteren:** Bij interpreteren verbindt de luisteraar informatie uit de tekst aan eigen kennis en ervaringen. Hij gebruikt die kennis om informatie af te leiden die niet expliciet in de tekst voorkomt. Op basis van zijn kennis en ervaringen vult hij de gaten in de tekst zelf op, hij luistert tussen de zinnen door en vult eventueel ontbrekende informatie aan. 6
- ☐ **Evalueren:** Evalueren gaat een stap verder dan begrijpen en interpreteren. Het gaat om het vormen van een oordeel of een mening over de gesproken tekst, of over delen van de tekst en om het onderbouwen daarvan met argumenten. 6
- ☐ **Samenvatten:** Samenvatten is het weergeven van de hoofdzaken van een luistertekst. Het is een middel om na te gaan of de informatie goed is begrepen, om informatie te onthouden of om de informatie voor zichzelf of voor anderen anders te presenteren. 7

Luisteren

Met luisteren wordt in het referentiekader *het luisteren in niet-interactieve mondelinge situaties bedoeld*. De leerling vervult hoofdzakelijk één rol: die van luisteraar naar verhalende en zakelijke teksten. Het gaat bij het subdomein luisteren niet om luisteren tijdens gesprekken, al is de grens soms maar vaag: tijdens het luisteren kan een gesprek ontstaan, en ook kan een gesprek overgaan in een monoloog van één spreker met de overigen als luisteraars. Jonge kinderen hebben vaak ervaring in het luisteren naar verhalen. Aan zakelijke teksten zijn ze veel minder gewend, daarin moeten ze stappen zetten in hun ontwikkeling. Luisteren is niet alleen 'horen'. Luisteren vergt cognitieve inspanning omdat de luisteraar actief nadenkt over wat hij hoort, en die informatie verwerkt. **Actief luisteren** wordt daarom ook aangeduid als **begrijpend luisteren**.

TEKSTKENMERKEN

Voor luisteren is in het referentiekader de component tekstkenmerken opgenomen. Tekstkenmerken zijn **lengte** en **opbouw**.

I Lengte

Hoe lang leerlingen kunnen luisteren, hangt samen met de **taak** en de **tekstsoort** en met het concentratievermogen van individuele leerlingen. Luisteren naar instructies en ook naar informatieve teksten kan cognitief meer vragen dan luisteren naar verhalende teksten. De leerling moet beslissen welke informatie hij later nodig heeft, stappen onthouden of onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken. Bij instructies en informatieve teksten is de luisterduur doorgaans dan ook wat korter dan bij verhalen. Als leerlingen luisteren als lid van een live publiek is er soms enige mate van interactie mogelijk, bijvoorbeeld door vragen te stellen. Daardoor kan de luisterduur in die situaties wat langer zijn.

Een te hoge of te lage **informatiedichtheid** kan de luisterduur verkorten. Te veel nieuwe informatie tegelijkertijd kunnen leerlingen niet goed opnemen, en bij te weinig nieuwe informatie verslapt de aandacht. In beide gevallen is het voor kinderen lastig zich te blijven concentreren en is de luisterduur kort.

Omgevingsfactoren die invloed kunnen hebben op de luisterduur zijn een te hoog of te laag spreektempo, het gebruik van een onbekende taalvariant, een monotone stem, onvoldoende samenvattingen of herhalingen, achtergrondlawaai, veel afleiding en een onrustige omgeving. In situaties waarin dit zich voordoet, kan de concentratie minder zijn. Dit heeft een nadelige invloed op het begrijpen van de luistertekst.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Teksten zijn niet lang; luisterduur is 5-10 minuten.	Langere teksten; luisterduur tot ongeveer 20 minuten komt voor. Meer kan mits er enige mate van interactie mogelijk is (zoals vragen stellen)

II Opbouw

Informatie wordt in samenhang en in een bepaalde volgorde gepresenteerd. Een goede opbouw van een tekst kan de luisteraar helpen de informatie te begrijpen. Aan de globale structuur van de tekst zijn de tekstsoort en vaak ook het doel te herkennen. Een verhaal kan bijvoorbeeld bestaan uit een situatie-schets, een aaneenschakeling van gebeurtenissen en een ontknoping. Bij een instructie worden de stappen om een handeling te kunnen uitvoeren een voor een in een logische volgorde gegeven. Een verslag van een experiment bevat een beschrijving van wat is onderzocht, de werkwijze, hoe het experiment is verlopen en wat de resultaten zijn, gevolgd door een conclusie.

De structuur kan oplopen van eenvoudig tot moeilijk. De globale structuur van een verhaal is eenvoudig als het verhaal bijvoorbeeld chronologisch is en er geen sprongen in de tijd zijn. Bij instructies is de structuur eenvoudig als elke stap expliciet wordt genoemd, en de stappen duidelijk onderscheiden zijn. Bij een informatieve tekst is de structuur eenvoudig als de deelonderwerpen op een logische manier aansluiten bij het hoofdthema. Een heldere structuur kan eenvoudig zijn, maar ook complexer. In een verhaal is een lineaire tijdstructuur eenvoudiger dan een structuur met een tijdsprong. In een betogende tekst is een eenvoudige structuur eerst het standpunt en vervolgens de argumenten. Complexer is een structuur waarin zowel hoofd- als subargumenten gegeven worden. In een instructie is een structuur waarin aanwijzingen gecombineerd worden ('roer in de vloeistof terwijl je de ingrediënten toevoegt') meestal complexer dan wanneer aanwijzingen voor verschillende handelingen apart gegeven worden.

Binnen de globale opbouw van een tekst is de informatie verder geordend. Lokale tekstverbanden binnen alinea's maken bijvoorbeeld een vergelijking of tegenstelling duidelijk, een opeenvolging van gebeurtenissen in de tijd, redenen, voorwaarden of oorzaak en gevolg. Ze geven een specificering of uitleg, verschillende categorieën of voorbeelden en er kan een conclusie, oordeel of besluit volgen. De structuur van de luistertekst wordt helder als expliciet met taalmiddelen wordt aangegeven om welke verbanden het gaat. De opbouw heeft ook betrekking op **zins- en woord-niveau**:

- Een zin kan aanwijzingen bevatten voor de manier waarop hij met andere zinnen samenhangt door verwijs-, verbindings- en signaalwoorden in de zin. Teksten met een eenvoudige structuur hebben geen lange zinnen met veel bijzinnen of tangconstructies.
- Nadruk op bepaalde woorden, pauzes, houding en gebaren van de spreker kunnen de luisteraar helpen bij het volgen van de structuur van de tekst. Zinnen waarin de spreker hapert, opnieuw begint, herhaalt etc. kunnen moeilijk te volgen zijn.

Informatiedichtheid heeft betrekking op de hoeveelheid informatie in een (luister) tekst. Een hoge informatiedichtheid wil zeggen dat er in relatief weinig tekst veel nieuwe informatie is met vaak moeilijke woorden en weinig herhaling en voorbeelden. Een hoge informatiedichtheid maakt een tekst moeilijker.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
De teksten hebben een eenvoudige structuur. De info is herkenbaar geordend, met een duidelijk gebruik van verwijs-, verbindings- en signaalwoorden. De teksten hebben een lage informatiedichtheid o.a. doordat informatie vaak herhaald wordt. Er wordt niet te veel (nieuwe) info gelijktijdig geïntroduceerd	De teksten hebben een heldere structuur. Verbanden en denkstappen worden duidelijk aangegeven. De teksten kunnen redelijk informatiedicht zijn.

TAKEN

Het referentiekader onderscheidt voor luisteren **3 taken**: (1) luisteren naar instructies (2) luisteren als lid van een live publiek (3) luisteren naar radio en televisie/ gesproken tekst op internet. Deze taken komen in de leerstoflijnen in alle groepen voor.

I Luisteren naar instructies

Wanneer een luisteraar luistert naar een instructie, hoort hij hoe hij een bepaalde handeling of taak moet of kan uitvoeren. Belangrijk in instructies is de volgorde van de aanwijzingen: wat moet je achtereenvolgens precies doen? Daarnaast kunnen spullen die nodig zijn om de handeling uit te voeren en plaatsaanduidingen een wezenlijk onderdeel van de instructie zijn. Op school komt het luisteren naar instructies veel voor, zowel binnen de lessen als daarbuiten. Voorbeelden zijn het luisteren naar de uitleg van een rekensom, naar tips voor het uitvoeren van een proefje, of het luisteren naar gedragsaanwijzingen.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan voldoende feitelijke informatie halen uit instructies en aanwijzingen om taken of handelingen uit te kunnen voeren	Ik kan uitleg en instructies over concrete onderwerpen begrijpen.

II Luisteren als lid van een live publiek

Met 'luisteren als lid van een live publiek' worden situaties bedoeld waarin leerlingen luisteren naar iemand die fysiek aanwezig is. Bijvoorbeeld in de klas luisteren naar een verhaal, een toneelvoorstelling, informatie over een actueel onderwerp of naar de mening van de leraar. Bij het luisteren als lid van een live publiek kan de luisteraar zich maar ten dele voorbereiden op de luistertaak. Hij kan zich misschien oriënteren op de spreker en op de soort tekst, maar hij weet vooraf vaak niet hoe lang de tekst is, hoe deze is opgebouwd en wat de inhoud zal zijn. Tijdens het luisteren moet hij het doel van de spreker herkennen, zijn eigen voorkennis activeren en zijn luisterdoel en de manier waarop hij luistert vaststellen en eventueel bijstellen. Tijdens het luisteren als lid van een live publiek is er vaak geen mogelijkheid om even te pauzeren om de informatie te verwerken, bijvoorbeeld om het onderscheid tussen hoofd- en bijzaken helder te krijgen of om een onbekend woord op te zoeken. Dat moet de luisteraar doen tijdens het luisteren: hij moet beslissen wat belangrijk is en wat hij moet onthouden en wat niet. Hij verwerkt alle informatie dus tijdens het luisteren. Een luisteraar als lid van een live publiek kan een tekst of fragment niet meermaals beluisteren. Wel kan hij gebruikmaken van non-verbale signalen van de spreker. Wanneer een spreker lachend of juist ernstig kijkt, zegt dat iets over hoe hij zijn boodschap bedoelt. Ook aan gebaren kan de luisteraar zien wat de spreker bedoelt, bijvoorbeeld als hij met zijn handen duidelijk maakt hoe groot iets is, iets aanwijst of een wanhopig gebaar maakt. Verder bieden het stemgebruik van de spreker (iets met nadruk zeggen) of hulpmiddelen (voorwerpen of digitale middelen) ondersteuning bij het begrijpen van de tekst. Soms is er gelegenheid om vragen te stellen aan de spreker. In het geval van luisteren als lid van een live publiek kan de luisteraar signalen geven aan de spreker. Hij kan bijvoorbeeld fronsen als hij iets niet begrijpt, instemmend knikken en geïnteresseerd kijken of juist weinig geïnteresseerd kijkend onderuitgezakt zitten. Zijn bedoeling is dat de spreker de signalen opmerkt en interpreteert, en zijn voordracht eventueel aanpast.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Kan de hoofdlijn begrijpen van korte informatieve, instructieve en betogende teksten met een duidelijke structuur en voldoende herhaling. Kan een eenvoudig, voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.	Kan een helder gestructureerde voordracht, toespraak of les begrijpen over vertrouwde onderwerpen binnen het eigen vak- of interessegebied. Kan een voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.

III Luisteren naar radio en tv en naar gesproken tekst op internet

Bij het luisteren naar radio en tv en naar gesproken tekst op internet heeft een luisteraar vaak de mogelijkheid om (fragmenten van) de tekst opnieuw te beluisteren. Als hij een tekst meerdere keren hoort, kan een luisteraar in feite in fasen naar de tekst luisteren, bijvoorbeeld eerst naar de gehele tekst om de tekstsoort te herkennen, de tekst in een context te plaatsen en aan de spreker te wennen. Hij hoeft nog niet alle informatie te onthouden. Bij het opnieuw beluisteren kan hij onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken en zijn kennis van de wereld aan de tekst koppelen. Ook kan hij 'inzoomen' op delen van de tekst die hij niet goed verstaan of begrepen heeft.

De tv en - wanneer er beeld bij is - internet hebben als voordeel dat de luisteraar naast signalen van de spreker als deze in beeld is (gebaren, stemgeluid), ondersteuning krijgt door beelden en vormgeving. Die visuele ondersteuning kan het begrijpen vergemakkelijken. Ook geluid kan ondersteunend werken voor de luisteraar, zoals spannende, melodramatische of kabbelende muziek of andere geluidseffecten.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan hoofdpunten van korte en duidelijke berichten op radio en televisie en via internet begrijpen als onderwerp en context bekend zijn. Ik kan selectief luisteren om de benodigde informatie zoals openingstijden, adres, telefoonnummer te halen uit korte berichten op bijvoorbeeld een telefoonbeantwoorder	Ik kan de hoofdpunten begrijpen van (nieuws)berichten, documentaires, reclameboodschappen en discussieprogramma's over vertrouwde onderwerpen. Ik kan films en televisieseries geschikt voor de eigen leeftijd volgen

TAAKUITVOERING

Bij luisteren zijn er **4 kenmerken** te onderscheiden die invloed hebben op het luisterproces: (1) begrijpen (2) interpreteren (3) evalueren en (4) samenvatten. Het uitvoeren van een luistertaak vergt vaardigheden. Luisteren is meer dan alleen horen wat de ander zegt; het is ook iets proberen te begrijpen, te interpreteren en op waarde schatten, te evalueren en te integreren in eigen kennis of om te zetten in handelingen. Tijdens het luisteren is een leerling voortdurend bezig zijn voorkennis te mobiliseren, na te gaan of zijn luisterdoel wordt bereikt, zijn manier van luisteren vast (of bij) te stellen, het doel van de spreker te herkennen en de tekst in een context te plaatsen.

I Begrijpen

Begrijpen is het letterlijk begrip van de luistertekst: het herkennen van specifieke informatie (over personen of zaken, gebeurtenissen, een standpunt of instructie) die expliciet in de tekst te horen is en het leggen van verbanden tussen delen van de tekst. Het gaat m.a.w. om een tekstgebaseerde verwerking van de tekst. Op basis van zijn luisterdoel verbindt een luisteraar informatie uit de tekst met eigen kennis en komt hij tot een betekenis en interpretatie die op dat moment, in die context van de communicatieve situatie, voor hem relevant is.

Kennis van de tekstsoort kan leerlingen helpen bij het begrijpen van de tekst. Zo leren leerlingen dat er bij een instructie verschillende stappen zijn die je moet volgen om een taak te kunnen uitvoeren, en begrijpen ze dat een betogende tekst verschillende argumenten bevat, waar ze vervolgens zelf over kunnen nadenken en die ze kunnen beoordelen. Ook kennis over **tekstverbanden** en kennis van **taalstructuren** zijn belangrijk bij het begrijpen van de tekst. Wanneer leerlingen zo'n verband herkennen, helpt hun dat om greep op de inhoud van de luistertekst te krijgen. Ze leren verwachtingen ontwikkelen over wat er komt als ze bijvoorbeeld weten dat het gaat om een opsomming, een vergelijking of een opeenvolging in de tijd.

De manier van luisteren wordt gestuurd door het **luisterdoel**. Een luisteraar bepaalt zijn manier van luisteren om tot begrip te komen. Als het hem gaat om de grote lijnen, luistert hij *globaal*. Wil hij een zo volledig mogelijk beeld van de beluisterde tekst krijgen, dan luistert hij *precies*. Hij neemt dan de hoofdgedachte in zich op, en daarnaast ook losse elementen en tekstdelen en de relaties daartussen. Is de luisteraar geïnteresseerd in specifieke informatie, dan luistert hij *selectief* (gericht). Dat is o.a. het geval wanneer een leerling wil weten welk onderwerp zijn groepje voor een voordracht moet voorbereiden; de onderwerpen van de andere groepjes zijn voor hem minder interessant. Een luisteraar kan ook *kritisch* luisteren. Hij zet dan argumenten bij een standpunt uit de beluisterde tekst af tegen zijn eigen mening.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan hoofdzaken uit de tekst halen. Kan via selectie belangrijke informatie uit de tekst halen en kan de manier van luisteren daar op afstemmen (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/ gericht)	Ik kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven en kan onderscheid tussen hoofd- en bijzaken maken. Ik kan relaties tussen tekstdelen leggen. Ik kan info ordenen (o.b.v. signaalwoorden) voor een beter begrip. Ik kan wanneer nodig de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de vorm, woordsoort, samenstelling of context. Ik kan beeldspraak herkennen. Ik kan een relatie leggen tussen tekst & beeld.

II Interpretëren

Bij interpreteren verbindt de luisteraar informatie uit de tekst aan eigen kennis en ervaringen. Hij gebruikt die kennis om informatie af te leiden die niet expliciet in de tekst voorkomt. Op basis van zijn kennis en ervaringen vult hij de gaten in de tekst zelf op, hij luistert tussen de zinnen door en vult eventueel ontbrekende informatie aan. Als je in groep 8 bijvoorbeeld vertelt over verschillende kometen, en vervolgens iets zegt over de ruimtelanding op 67P, dan kunnen de leerlingen daaruit afleiden dat 67P een komeet is en ook dat die landing enorm ver van de aarde heeft plaatsgevonden.

Bij het interpreteren maakt een luisteraar ook gebruik van de manier van spreken van de spreker: hij kan bijvoorbeeld betekenis afleiden uit houding en gebaren (zoals gebalde vuisten), mimiek (ernstig of spottend kijken), intonatie en stemgebruik. Daarnaast maakt een luisteraar voor zijn interpretatie gebruik van de context of de omgeving. De context geeft informatie die de luisteraar niet hoort, maar die wel aanwezig is en hiaten in de beluisterde tekst kan opvullen. Wanneer iemand op het voetbalveld naar aanwijzingen van de trainer luistert, gebruikt hij de kennis die hij over die situatie heeft: het gaat om voetbal, een teamsport met spelregels, en de trainer geeft bijvoorbeeld individuele spelers aanwijzingen om tot een goed resultaat van het team te kunnen komen.

Luisteraars horen vaak verschillende dingen in dezelfde tekst. Dat komt doordat er bij het interpreteren van de tekst een verschil kan zijn in achtergrondkennis die met de tekst wordt verbonden. Ook kunnen luisteraars verschillende motieven hebben om te luisteren, waardoor ze verschillende zaken (of zaken verschillend) onthouden.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan informatie en meningen interpreteren voor zover deze dicht bij mij staan. Ik kan relaties leggen tussen tekstuele informatie en eigen kennis en ervaringen.	Ik kan informatie en meningen interpreteren. Ik kan de bedoeling van de spreker(s) of het doel van de makers van een programma verwoorden.

III Evalueren

Evalueren gaat een stap verder dan begrijpen en interpreteren. Het gaat om het vormen van een oordeel of een mening over de gesproken tekst, of over delen van de tekst en om het onderbouwen daarvan met argumenten.

Een luisteraar die een luistertekst evalueert, neemt afstand van de tekst en beschouwt de tekst: hij beoordeelt de informatie op juistheid en schat de informatie op waarde, onder meer door de spreker(s) erin te betrekken. Hij stelt zichzelf bijvoorbeeld vragen als: *'Ben ik het eens met de spreker?'* *'Wat vind ik van de manier waarop dit verteld wordt?'* *'Wie van de sprekers heeft gelijk?'* De luisteraar kan een mening geven over de inhoud, de opbouw en stijlmiddelen van de tekst, of een kritische evaluatie van de tekst of van de spreker geven (*'Heeft de spreker vooroordelen?'* *'Ontbreekt er informatie?'* *'Is het een origineel standpunt?'*).

Om bij een evaluatie de vraag *'Wat vind je van deze voordracht?'* te kunnen beantwoorden zijn argumenten nodig die met de inhoud, de organisatie en de manier van presenteren te maken hebben. Als een leerling zegt: *'Ik vind jouw voordracht over Artsen zonder Grenzen hartstikke interessant, want ik*

wil later ook dokter worden in Afrika', zegt deze mening nog weinig over de inhoud en over de manier waarop de voordracht gehouden is. Argumenten die iets zeggen over de voordracht moeten verwijzen naar of gebaseerd zijn op informatie in de tekst (de leerling noemt of parafraseert een of meer elementen uit de tekst), betrekking hebben op specifieke informatie buiten de tekst (kennis van de wereld, waaronder ook de kennis van het gebruik en de functie van gesproken taal), of op een combinatie daarvan.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan een oordeel over een tekst(deel) of tv- of radioprogramma (of fragment ervan) verwoorden.	Ik kan een oordeel over de waarde van een tekst(deel) of tv- of radioprogramma (of fragment ervan) verwoorden voor zichzelf en kan dit oordeel toelichten

IV Samenvatten

Samenvatten is het weergeven van de hoofdzaken van een luistertekst. Het is een middel om na te gaan of de informatie goed is begrepen, om informatie te onthouden of om de informatie voor zichzelf of voor anderen anders te presenteren.

Samenvatten is een complexe vaardigheid, het is een (taal)activiteit waarbij veel reflectie op denkprocessen en op taalgebruik nodig is. Samenvatten van mondelinge teksten is in vergelijking tot geschreven teksten extra moeilijk omdat er een groot beroep wordt gedaan op het geheugen. Het maken van aantekeningen kan helpen om te onthouden wat er wordt gezegd. Dit vergt behoorlijk wat oefening. De leerling moet tegelijkertijd luisteren, begrijpen wat er wordt gezegd, hoofd- en bijzaken onderscheiden en opschrijven, met eventueel voorbeelden erbij. En dat alles terwijl er wordt doorgepraat en er dus misschien tijdens het opschrijven nog iets belangrijks wordt gezegd.

Samenvatten doet zich voor in uiteenlopende contexten. In het alledaagse leven vatten we iets bijvoorbeeld in een paar zinnen samen als we navertellen wat iemand tijdens een feestje heeft gezegd. Dit is een informele situatie, waarin weinig eisen aan de samenvatting worden gesteld. Op school is samenvatten een veelgevraagde vaardigheid. Een leerling wordt vaak gevraagd kort te vertellen wat er is besproken of de belangrijkste zaken op te noemen, soms ook als controle van begrip van een mondelinge of schriftelijke uitleg. Voor leerlingen is het belangrijk te weten met welk doel en voor wie ze een samenvatting maken. Als ze een samenvatting maken om bepaalde informatie zelf te onthouden, kunnen ze andere keuzes maken dan wanneer hun samenvatting wordt beoordeeld. Als ze een samenvatting maken als een kort verslag voor een ander die een voordracht niet heeft gehoord, kan het verslagje andere informatie bevatten dan wanneer ze voor zichzelf enkele belangrijkste dingen noteren. Het maken van aantekeningen om op een rij te zetten wat ze wel en niet begrijpen is voor leerlingen een hulpmiddel om hun eigen leerproces te leren beheersen.

Niveau 1F	Niveau 1S/2F
Ik kan aantekeningen maken. Kan de informatie gestructureerd weergeven.	Ik kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten (voor zichzelf)